

Brunfels: Kreuterbuch, 1535, Bibenell.

Geschreven en vertaald door Nico Koomen.

Bibenell.

Bibenell ist der einen Steinbrach gleich, mit einem zynnlechten, oder kerbechtem runden blettlin. Sein stengel ist zart, eins ellenbogens hoch, mit weissen zarten blûmlin. Und die wurtzel eins scharpffen, wolryechenden geschmackes. würt von dem hochgelerten Joanne Mainardo, auch für ein geschlecht der Steinbrech geachtet truckner unnd hitziger natur, und wie Platina von ir schteibt, so Reyniget sye die brust.

Zermalmet deu stein.

Macht harnen.

Leget die harnwynde.

Treibet das pestilentzische gyfft von dem hertzen.

Tôdtet, von wegen seiner natur, alle feber, das safft darvon, und dz gekôcht, getruncken ee dann dz wee einen ankumpt.

Man mag auch dipe wurtzel ynlegen wie den Calmus, und grûnen Ymber, mit zucker, oder honig. Oder Pulverisieren, und tâfelin darup machen, oder sunst distillyeren, und das wasser darvon behalten, ist in allweg gût.

Bevernel. (Pimpinella saxifraga)

Bevernel is de ene steenbreek gelijk met een tamelijke of kerfachtig ronde blaadjes. Zijn stengel is zacht, een elleboog hoog met witte zachte bloempjes. En de wortel een scherpe, welriekende smaak. Wordt van de zeer geleerde Joannes Mainardus ook voor een geslacht der steenbreken geacht en droge en hete natuur en zoals Platina van haar schrijft zo reinigt ze de borst.

Vermaalt de steen.

Maakt plassen.

Legt de plaswind.

Drijft dat pestachtige gift van het hart.

Doodt vanwege zijn natuur alle koorts, dat sap daarvan en dat gekookte gedronken eer dan de pijn een aankomt.

Men mag ook deze wortels inleggen zoals de kalmoes en groene gember met suiker of honing of verpoederen en koekjes daaruit maken of verder distilleren en dat water daarvan behouden, is hen altijd goed.

Fuchs;

Van bevernel. Kapittel 232.

Namen.

Bevernel of bibernel wordt in de apotheken Pimpinella genoemd. Van ettelijke in onze tijden Latijns Pampinula en Bipennula. Hoe ze echter bij de ouden en de Grieken geheten is geworden en of ze diezelfde ook herkend hebben kan ik deze tijd niet eigenlijk weten.

Geslacht.

Van de bevernel zijn voornamelijk twee geslachten, groot en klein. (*Sanguisorba officinalis*, *Pimpinella saxifraga*) De grote heeft zijn naam van de bladeren die daar groter zijn dan de andere welke de kleine genoemd wordt. Beide onderscheid willen we in de beschrijving hun gestalte duidelijk aantonen.

Vorm.

De grote bevernel heeft een holle, hoekige, lange stengel. De bladeren zijn zwartgroen, diep en veelvuldig ingesneden. Aan top der stengel brengt ze een schone witbloeiende kroon. Dat rijpe zaad zo na afvallen der bloemen groeit is het peterselie zaad gelijk, doch heter en scherper op de tong. De wortel is lang, uitwendig zwart. De kleine bevernel heeft een bruine stengel en vooral zo ze tot zijn volkomenheid komt. Zijn bladeren zijn zeer klein gekerfd en ringsom zoals een zaagje ingesneden. De bloemen zijn wit, dat zaad een weinig breder dan de peterselie. De wortel lang, uitwendig geel, inwendig echter wit en zeer scherp op de tong.

Hun groeiplaats.

Dat grote geslacht der bevernel groeit op dorre weiden. De kleine aan de ruwe bergen en in de duistere wouden.

Tijd.

Beide geslachten der bevernel bloeien vast de ganse zomer tot in de herfst door.

De natuur en samengesteldheid.

De bevernel is zonder twijfel warm en droog tot in de derde graad, dan ze aan smaak, zoals boven aangetoond, zeer scherp en vurig is.

Kracht en werking.

Dat sap van het kruid der bevernel dat aangezicht daarmee gewassen verdrijft de plekken en vlekken van die. Het maakt echter niet alleen een zuiver en helder aangezicht, maar ook zo het in de wonden gegoten wordt die daar onrein zijn reinigt het diezelfde. Zulke kracht heeft ook dat gestoten kruid, daarop gebonden. Dat kruid in wijn gekookt en gedronken breekt de steen in de blaas en drijft de plas. Het is ook goed tegen allerlei gif gedronken en vooral echter diegenen zo van de adder gebeten zijn. De wortel is voortreffelijk goed in de tijd der pest gebruikt, dan ze weerstreeft de boze lucht en bewaart voor deze gruwzame plaag, ook zo ze maar in mond gehouden wordt. Dat uitgebrande water van dit kruid in de ogen gedaan maakt een helder gezicht.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>